

АНДРАГОГІЧНІ ДОМІНАНТИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ УПРОДОВЖ ЖИТТЯ

І. О. Ніколаєску

Україна, м. Черкаси, Черкаський обласний інститут післядипломної освіти
педагогічних працівників

Проблема забезпечення вільного доступу до освіти протягом усього життя людини є не приватною освітньою, а загальною та соціальною проблемою, вирішенню якої повинно бути надано пріоритетного значення. Сьогодні дорослій людині потрібно бути готовою до перепідготовки в швидко мінливих орієнтирах професійної діяльності на ринку праці. Виняткова роль перепідготовки дорослого населення в сучасній системі професійної освіти визначається її відповідальністю за відновлення й збагачення інтелектуального потенціалу суспільства, ліквідацію функціональної неграмотності керівників і фахівців. Базові принципи перепідготовки дорослих ґрунтуються на випереджальному характері змісту навчання, орієнтації на розвиток фахівця як особистості, індивідуалізації навчального процесу, гуманізмі й демократичності освіти [3].

Зазначена проблема може бути вирішена шляхом докорінної зміни практики навчання дорослої людини та проектуванні навчального процесу й конструюванні його технологій і змісту, які базуються не на концепціях академічної, теоретичної моделі предметної вищої освіти, а на ідеях мислєдіяльнісної парадигми, яка реалізується на засадах *андрагогічного підходу навчання дорослих*. Андрагогічний підхід, завдання якого сприяти дослідженню психолого-педагогічних закономірностей, соціальних і психологічних чинників ефективності освіти дорослих, дав змогу з'ясувати, що у зв'язку з економічною кризою зросла потреба в підготовці і перепідготовці значних груп дорослого населення, яку можна реалізувати за умов організації навчання і перенавчання на науковій основі шляхом спеціального проектування навчально-тематичних планів та програм.

Актуальним для освіти дорослих є те, що провідну роль у процесі їхнього навчання відіграють потреби, мотиви і професійно-особистісні проблеми. Дорослі люди прагнуть до самостійності, самореалізації, самоуправління в усіх сферах життя, володіють досвідом, який необхідно використовувати у процесі їхнього навчання. Вони розраховують на миттєве застосування результатів навчання (соціологи визначили, що якщо протягом першого тижня після навчання його результати не були використані на практиці, то через 1 тиждень з пам'яті зникає 40% отриманої інформації; через 2 тижні

– 70%; через 1 місяць в пам'яті залишаються лише зовнішні характеристики отриманої інформації). Саме це пояснює незадоволеність дорослих академічністю навчального процесу й відірваність існуючої інформації від реальної практики життя.

У зв'язку з цим освіта дорослих має бути направлена на досягнення основних цілей: постійне формування, стимулювання та задоволення потреб у підвищенні кваліфікації та професійній перепідготовці кадрів; насичення ринку праці фахівцями з високим рівнем загальної культури й професійної компетентності; забезпечення соціальної захищеності, соціальної реабілітації та зайнятості фахівців, усунення всіх форм функціональної неграмотності; приведення кадрового потенціалу фахівців до світового рівня; збільшення разом з іншими ланками професійної освіти сукупного інтелектуального та духовного потенціалу суспільства, розвиток творчих здібностей людини.

Використовуючи весь потенціал андрагогіки як науки можемо стверджувати, що освіта для дорослих у вузькому контексті полягає у забезпеченні підвищення та підтримки кваліфікації. У широкому розумінні освіта дорослих покликана забезпечити доступ до якісного навчання (так звані школи другого шанса, навчальні центри та народні університети, інститути післядипломної освіти тощо), відкритість освіти у всіх її напрямках, якість освіти, яка гарантує конкурентноспроможність і мобільність дорослих, державні гарантії щодо фінансування освіти дорослих, збільшення інвестування через вивільнення часу на навчання (відпустки, стажування, надання кредитів на навчання тощо), сертифікацію та визнання дипломів, особливо чинного визнання відповідного документа під час отримання неформальної освіти, інформування про освітні можливості та працевлаштування. Відповідно до цих положень необхідно систематично здійснювати прогнозування розвитку ринку праці з метою випереджувальної підготовки фахівців; дослідження ринку освітніх послуг; розвиток інформаційного забезпечення системи підвищення кваліфікації й професійної перепідготовки дорослих; формування сучасного навчально-методичного забезпечення; розробку сучасних засобів проектування й керування освітніми процесами; оптимізацію міжнародного співробітництва; поєднання процесу навчання і консультування, засноване на широкому використанні інформаційних технологій; організацію дистанційного навчання у формі активної взаємодії персоналу з викладачами-консультантами через комп'ютерні мережі; створення організаційно-методичного середовища, яке б функціонувало в єдиному телекомунікаційному

просторі країни з широким використанням уже наявних у системі освіти мереж й інших засобів телекомунікацій.

Отже, зазначене вище, а також проаналізовані дослідження С. Щеннікова [5], дають змогу виокремити андрагогічні домінанти освіти дорослих упродовж життя:

- забезпечення процесу неперервної та інтенсивної професійної освіти та розвитку всіх членів суспільства;

- формування у дорослих умінь навчатися у професійному середовищі;

- втілення компетентнісного підходу до освіти дорослих. Формування навичок, необхідних для ефективного виконання професійних функцій;

- забезпечення різномірних потреб суб'єктів діяльності: потреби в отриманні й розвитку знань і умінь, що визначають успіх діяльності; потреби, пов'язані з отриманням освіти у специфічних умовах діяльності; соціально-економічні потреби регіонів; соціальні потреби в інформатизації професійної діяльності;

- співвіднесення освіти з основною діяльністю;

- надання можливості дорослим самостійно обирати темп і маршрут навчання;

- надання можливості вирішення професійних проблем у процесі навчання;

- забезпечення максимальних результатів при мінімальних затратах ресурсів;

- забезпечення отримання значимих результатів, здійснення власних цілей тих, хто навчається;

- забезпечення психологічного комфорту. Навчання має сприяти зняттю стресів, а не поглибленню їх;

- врахування в процесі навчання професійного досвіду дорослих;

- створення комунікативного простору. Середовище має відкривати нові канали комунікації [5, с. 151].

Таким чином, освіта дорослих упродовж життя в сучасному світі має бути максимально індивідуалізованою (з урахуванням природних здібностей, психологічних особливостей індивіда); будуватися на найкращих освітніх технологіях та провідних принципах навчання дорослих: самовизначення, самостійність навчання, спільна діяльність, використання досвіду того, хто навчається, розвиток освітніх потреб та усвідомлення важливості навчання як процесу.

Література :

1. Валицкая А. П. Философские основания современной парадигмы образования / А. П. Валицкая // Педагогика. – 1997. – № 3. – С. 15–19.

2. Освіта дорослих як фактор соціалізації і соціального захисту в сучасному суспільстві : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (29–30 березня 2010 р.). – Черкаси, 2010. – 234 с.
3. Щенников С. А. Открытое образование./ С. А. Щенников. – М. : Наука, 2002. – 527 с.

Відомості про автора

1. Ніколаєску Інна Олександрівна
2. Назва тез: Андрагогічні домінанти освіти дорослих упродовж життя
3. Україна, м. Черкаси, Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників, доцент кафедри освітнього менеджменту та педагогічних інновацій, кандидат педагогічних наук
4. моб. 0675865542; nikolaesky@ukr.net; вул.Вернигори 12/99, кв.83, Черкаська обл., м.Черкаси, 18006